

НАЦИОНАЛНА КОМПЛЕКСНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА МЛАДИТЕ ЛИТЕРАТУРОВОДИ

На 23 и 24 април 1981 г. в София се проведе Национална комплексна конференция на младите литературоведи, организирана от комсомолското дружество при Института за литература към БАН с участието на млади научни сътрудници, асистенти, аспиранти и филолози-специалисти от Института за литература, Софийския университет „Климент Охридски“, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Висшия педагогически институт — Шумен, Института за чуждестранни студенти „Гамал Абдел Насър“ — София и Националния музей на българската литература. Тя беше посветена на 1300-годишнината от създаването на българската държава и на XII конгрес на БКП. На проведените три заседания в продължение на два дни бяха изслушани 26 научни доклада и съобщения по различни проблеми на старобългарската, възрожденската и новата българска литература, на сравнителното литературознание и литературната теория и се състояха оживени разисквания.

В областта на старата и възрожденската българска литература бяха изнесени няколко доклада, които показваха засилени интерес на младите литературоведи към въпросите на литературата ни от Средновековието и Възраждането и умението им да навлязат в дълбочината на сложната и проблематика. Анисава Милтенова от Института за литература прочете доклада „Някои проблеми на взаимното проникване на старобългарските апокрифи“, в който разгледа сборниците със смесено съдържание от XV—XVI в., разклаяти йерархията на жанровете през епохата и подготвили със своите белетристични елементи почвата за дамаскините. Тя подчерта, че подробното изучаване на тези сборници ще хвърли нова светлина върху българската литература от XVIII в. и Възраждането. Н. с. Елена Томова от Института за литература в доклада си на тема „Жанрови особености на житията за Стефан Неман“ разгледа трите жития, посветени на сръбския жупан Стефан Неман, основател на Хилендарския манастир в Атон, и посочи, че със силния си белетристичен елемент и връзка с фолклора тези жития нарушават каноните на житийния жанр и се превръщат в образец на средновековната сръбска художествена проза. В своя доклад „Мотивът за отпадането на Сатанаил“ в старобългарската литература“ Димитринка Димитрова от Института за литература изтъкна, че този мотив, който е в същност мотивът за злото, е широко разпространен в средновековната българска литература, води началото си от староеврейската демонология и намира широко от-

ражение и в нашите апокрифи. Докладът на Сергей Райчинов от Института за литература, озаглавен „Антимохамедански съчинения в южнославянските литератури“, беше посветен на един слабо разработен у нас проблем — проблема за съчиненията с антимохамеданска тематика в българската и сръбската литература през XVI—XVIII в., които стават особено актуални след падането на Цариград под османска власт през 1453 г. Мая Янкова от Националния музей на българската литература направи научно съобщение на тема „Неизвестен ръкописен сборник от края на XVII в.“, като посочи, че става дума за сборник със слова на Йоан Синайски и Петър Дамаскин от 1621 г., в който се дават напътствия за живота на християните и в правописно отношение се открива руско влияние. Румяна Дамянова от Института за литература („Социо-културните функции на писмата през XIX в.“) изтъкна, че през тази епоха писмата са важно средство за социална комуникация и ролята им се определя от конкретните нужди на българското възрожденско общество, защото в много от тях има важни социално-философски обобщения, предчувствия, размисли и изводи на авторите. В доклада си „Българската възрожденска читателска публика“ Катя Станева от Института за литература посочи, че този въпрос още не е разглеждан самостоятелно в българската литературна наука. Тя под черта, че през Възраждането творецът се стреми към широка читателска аудитория, за да пробужда у нея патриотично чувство и пряко общува с читателя, а произведенията му имат винаги определен социален адресат.

Редица интересни доклади и научни съобщения бяха посветени на проблемите на българската литература след Освобождението, която стои в центъра на творческите търсения на младите литературни работници. Ас. Сава Сивриев от Висшия педагогически институт в Шумен („Епопея на забравените“ и духовните ценности на Българското възраждане“) посочи, че този цикъл стихове отразява несъответствието между Вазовия копнеж по чистите възрожденски идеали и несъгласието му с тъмните страни в живота на буржоазна България след Освобождението. Ас. Владимир Янев от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ („Откривател“ на Кирил Христов — пръв опит за научнофантастична драма“) запозна присъстващите с някои въпроси около пиесата на Кирил Христов „Откривател“, която според него полага началото на нов жанр в българската литература — жанра на научнофантастичната драма. В доклада си „Взгледите на българските символисти за националната специфика на литературата“ Цветанка Атанасова от Института за литература съпостави възгле-

дите на символистите и на кръга „Мисъл“ по този въпрос, посочвайки, че докато кръгът „Мисъл“ смята народното творчество за проява на националната специфика на българския народ, то символистите имат друг поглед към историческото минало и се стремят към универсализиране на българската история. В доклада на Александър Йорданов от Института за литература „Един символ в творчеството на Йовков“ беше анализиран сборникът „Вечери в Атимовския хан“ от гледна точка на символиката „хан-път“ и беше изтъкнато нейното значение за цялостното Йовково творчество. Н. с. Вихрен Чернокочев от Института за литература изнесе доклада „Смехът на Йовков“ (бележки за романа „Приключенията на Гороломов“) и посочи, че с морализаторския си патос Йовковото творчество не е чуждо на смеха и на фарсовия комизъм. Той подчерта, че комизмът в романа се ражда от нарушаването на историческата логика — в него е показан духовният провинциализъм на човека, който си присвоява правата на народен водач, неспрестанно се преплитат възвишеното и дребнавото, на места хуморът преминава в сатира. Румяна Пашалийска от Националния музей на българската литература направи научното съобщение „Документи на една творческа дружба (писма на Георги Бакалов до Атанас Смирнов)“, в което приведе интересни подробности около интересирането на Георги Бакалов в Дряново и последвалата го кореспонденция на критика с дряновския поет Атанас Смирнов във връзка с превода на сборника „Мъст и печал“, съдържащ стихотворения и поеми от Н. А. Некрасов. Алберт Бенбасат от Националния музей на българската литература прочете научното съобщение „Опит за ново осветление на стихотворението „Миг“ от Димчо Дебелянов въз основа на непубликуваните спомени“, в което посочи, че Дебеляновото стихотворение отразява дълбоката социално-психологическа драма на българската интелигенция по време на Първата световна война. В своето научно съобщение „Непубликувани документи по инкриминирането на романа „Морава звезда кървава“ от Константин Петканов“ Димитър Колев от Националния музей на българската литература изнесе неизвестни данни около конфискуването на този антивоенен роман през 1934 г. от фашистката власт и около разгорялата се по този повод полемика в тогавашния български печат. Докладът на Георги Цанков от Института за литература „Творец и художествено мислене (в рамките на съвременната българска проза)“, третираше проблема за промените в художественото мислене на твореца след Априлския пленум от 1956 г., за преосмислянето на духовните ценности от него.

В областта на сравнителното литературознание бяха изнесени няколко твърде различни по тематика доклада, които показаха многопосочните интереси на младите литературоведи в тази сложна проблематика. В

доклада си „Средновековна японска поезия“ Бойка Николова от Института за литература запозна конференцията с тристишията „хайку“, които се зараждат като литературен жанр през XVII в., през „Златния век на японската култура“, и се създават и до днес. Тя обърна внимание върху близостта им до народния език, преплитането на обективното и субективното в тях и богатия смислов подтекст. Ралица Маркова от Института за литература изнесе доклад на тема „Трагедийното и жизнуетвърждаващото начало в поезията на Федерико Гарсиа Лорка“, в който разкри сблъсъка на тези две противоположни начала като основен проблем в лириката на големия испански поет-хуманист. Ас. Екатерина Димитрова от Института за чуждестранни студенти „Г. А. Насър“ („Комичното в „Добрият войник Швейк“ от Ярослав Хашек и „Бай Ганьо“ от Алеко Константинов“) направи интересен паралел между двете произведения и изтъкна, че въпреки многобройните различия между тях има и една основна прилика — и в двете творби комичното, разгледано в по-дълбок план, става основа за трагичното. В доклада си „Романът „Огнената колесница“ от Патрик Уайт Николай Попов от Института за литература посочи, че този роман на изтъкнатия австралийски писател представлява демитологизация на „великата австралийска утопия“ и разкрива характерни черти и явления на съвременна Австралия и капиталистическия свят като цяло. Йонка Найденова от Института за литература изнесе доклад на тема „Някои характерни тенденции в развитието на съвременната унгарска проза“, в който направи съпоставка между редица автори и произведения на съвременната унгарска белетристика и посочи приноса на различните творчески поколения в нея.

Няколко интересни доклада очертах за дълбочините търсения на младите научни работници в областта на литературната теория. В своя доклад (на тема „Хорей и народни размери“) к. ф. н. Рая Кунчева от Института за литература разгледа връзката на народното стихосложение с хорейните размери през XIX в. на основата на много широк по обхват проучен материал от народната и личната поезия. Ас. Добрин Добрев от Висшия педагогически институт в Шумен („Спецификата на художествената семантична система“) подчерта сложността на този проблем и неговата различна разработка у отделните литературоведи. Тема на доклада „За интимността, реториката и някои шаблони на критическото мислене“ на Александър Панов от Института за литература беше въпросът за ораторското изкуство, което според докладчика е необходимо и днес поради силното си въздействие, въпреки скептичното отношение на съвременната литературна наука към него. Бисерка Рачева от Института за литература направи научно съобщение на тема „Някои тенденции в съвременното немско литературознание“ и изтъкна, че през

последните години у германистите на ГДР се забелязва тенденция към „отвореност“ на литературната наука, към разглеждане на немската литература в цялостния контекст на европейската литература и култура. Последният доклад беше изнесен от Евелина Балчева от Софийския университет „Климент Охридски“, която говори на тема „Метааспекти на съвременния роман“. Според нея в съвременния роман съществува потенциална безкрайност на значенията и „второ“, аналитаторско съзнание, защото романът се стреми

да обхване не само обективната, но и авторската реалност и затова придобива собствена вътрешна обемност.

Конференцията положи едно плодотворно начало на бъдещи срещи и изяви на младите литературоведи, показва тяхното високо научно равнище в настоящия момент и творческите им търсения и с това изпълни своите цели.

Ралица Маркова